

GRID

Intern faglig debat på Kunstakademiets Arkitektskole, Afd 6

Einig zu sein ist göttlich und gut; woher ist die Sucht denn
Unter den Menschen, daß nur Eines und Einer nur sei?
HÖLDERLIN

N° 85 december 2008

HVORDAN FÅR VI TAG OVER HOVEDET?

Den forkætrede tyske filosof, Peter Sloterdijk, skriver tre svulmende bøger om rummets idéhistorie

af Steen Nepper Larsen

Den tyske filosof Martin Heidegger skrev "Sein und Zeit" i 1927. Nu har hans yngre kollega, Peter Sloterdijk, søsat et større projekt, der netop i disse år fordeles i 3 digre bind. Det kolossale og hyperambitiøse værk kunne have heddet: "Sein und Raum". Frem toner fortællingen om *rummets idéhistorie*.

I de to første bind følges livets udfoldelse fra menneskeklatrens første stunder i livmoderens trygge lille beholder, over kosmiske forestillinger om jorden som universets centrum under Guds beskyttende himmelsfærer, til det moderne vesterlandske menneskes hvileløse erobringstogter i store Gudløse rum. Sloterdijk spørger: Hvordan genetablerer vi nye, "post-livmoderlige" hjemstavne "derude" i den "kolde" verden - og hvordan får vi tag over hovedet, når rummet er uendeligt?

Der er tale om frydefulde meditationer over vor boblende eksistens, og der serveres en tværvidenskabelig metafor suppe for den læser, der er med på, at undersøge kardinalspørgsmålet: *Hvad kan gøre os immune?*

Hvor "Sphären I" havde undertitlen "Mikrosphärologie. Blasen", har "Sphären II" undertitlen "Makrosphärologie. Globen".

Værket bevæger sig elegant og flydende fra de mindste til de største rum - fra det lokale til det globale perspektiv - fra det intime til det offentlige liv. Sloterdijk tyder mennesket som den eksistens, der altid vil søge hjem...igen. Den første hjemstavn i moderskødet vil blive erstattet af andre hjemstavne i samfundslivet.

De historiske udtryk for vore "rumliggørelser" søger filosofen i en dialog med alle tænkelige inspirationskilder (kunsthistoriske, litteraturhistoriske, religionshistoriske, filosofiske, etymologiske, psykologiske etc.).

Vi forlader i en vis forstand aldrig livmoderen. Menneskelivets historie - både individuelt og som art - skildrer Sloterdijk som forsøg på at give utilstanden i livmoderen nye former og proportioner.

"Sphären II" sætter fokus på, hvordan mennesker befolker rum. De bygger sfærer, trækker hinder over sig selv og laver "drivhuse", som kan kaldes for samfund. Menneskene slår sig sammen og kæmper for at forsvare deres sfærer og fylder disse med sprog, riter, kultur og alskens projekter.

I de tidligste tider herskede der værens-ro. Rummet var vigtigere end tiden og det gamle bedre end det nye. Jordkuglen og himmelkuglen var perfekte og udødelige, og solen strålede.

De tidligste store byer (Babylon, Ninive, Uruk, Kirsch) var udstyret med tykke, beskyttende mure. Allerinderst og uden for det almindelige menneskes rækkevidde skulle guden, guld, magt og altings oprindelse og mening befinde sig. "Hvad, den monoteistiske, religiøse tradition har kaldt for tro, er en psykologisk sideeffekt til det mesopotamiske murbyggeri (og vel også til den ægyptiske tempelbygningskunst)", skriver Sloterdijk syrligt og præcist.

Europæerne har i mere end 2000 år været besatte af hvælvings-kosmologiske forestillinger. Den guddommelige, beskyttende himmelskal skulle gøre mennesket immunt. "Lægen" var så at sige altid hjemme i sit eget hus, og han havde selv bygget det. Den omnipotente Gud vidste alt og havde skabt alt. Det monoteistiske verdenshus havde faste vægge. I det teocentriske verdensbillede var Gud altid præsent og altomfattende. Han havde sæde over alt, både i systemets midte; men han værnede også (om) dets periferi. Alt var besjælet. Metafysikken var ikke til at skelne fra fysikken. Der eksisterede ingen gudløse regioner, men nok en evig kamp mod djævelen og alle hans gerninger.

Nietzsches sætning "Gud er død" indvarsler en morfologisk tragedie. Det himmelske og jordiske immunitetskuglesystem skvatter sammen og rummet bliver uendeligt, uoverskueligt og ganske uden det beskyttende tag. Det frie menneske fik et problem. Rummet blev neutralt. Livet blev hjemløst. Metafysikken blev sendt på pension, og naturen blev til råstof uden ånd. Almagtsfantasier blandedes med verdensangst. Det vesterlandske menneske, før Kolumbus og de andre opdagelsesrejsende tog ud, var en fastlandstænkner med den flade klode som verdens centrum. Fra det 16. århundrede bliver mennesket til et oceantænkende, heliocentrisk og erobringsminded væsen, sejrende rundt i et lille hjørne af de utallige planet- og stjernesystemer.

Men Guds plads stod stadig tom, og på den tabte midtes plads dukkede en lid strøm af kandidater op i moderne tid: materien, mennesket, artssubjektet, avantgarden, racen, strukturen, det ubevidste, kapitalen, sproget, hjernen, generne og stoffet fra urknaldet ("Big Bang"). Men ingen af disse sejrede absolut. Mennesket søgte selvbeskyttelse, skabte farlige fantasmer og flygtige, foreløbige fortællinger.

I det mere end 230 sider lange andensidste, kapitel 7 om "Telekommunikationens metafysik" viser Sloterdijk nu spotsk, hvorledes den nuværende magt over det telekommunikative system spreder profan epifani ud over folket. Det telekratiske "gesamtuhyre": TV, Internet, reklamer, musikvideoer, film etc. "låner" så at sige de gamle teokratiske udbredelseskanaler og tærer på menneskenes tegnfortolkningsparathed. Fjernt, diskret og fra alle sider vælter der informationer og underholdning ned over os. Hvor Jesus var Guds medium, fordobler telekommunikationen sig i en evindelig, akkumulerende, selvrygklappene ideologi: "Mediumismus". Mere, mere, mere...og til alle: Kanalerne skal være frit tilgængelige og åbne, og hele kloden dækkes af linde strømme af støj og billeder.

Datidens romerske kejsere lod ord og befalinger strømme som lysstråler fra imperiets midte. Fra byernes by, Rom, flød lyset og magten. Solkejseren var både mediet og budskabet, og han spillede rollen som formidler mellem gudeverdenen og menneskeverdenen. Sloterdijk kan muligvis fortolkes som én, der siger, at selvom vi endelig er sluppet af med både guder og kejsere, så har vi i stedet fået en særdeles magtfuld telekommunikativ industri, der uden egentlig suverænitet og ånd breder sine i selvfortståelsen neutrale og venlige budskaber ud over hele kloden. Prolemet er, at disse medier ikke kan give os tag over hovedet, endsige gøre os sikre eller glade. Dem, der sender til os, bilder sig selv og os ind, at de tjener os. Den store guddommelige afsender er død, og i dag beskydes vi så med budskaber, fortællinger og tegn fra alle sider uden at kunne beskytte os eller finde hvile.

*****

Herunder følger to oversatte og bearbejdede citater, der vil kunne sættes ind som tekstbrydende og fremhævede tekststykker (må man skrive epi-fænomen i stedet for ledsagefænomen i Politiken? Hvis svaret er "ja" - så gør det; det samme gælder i øvrigt for 6. afsnit på første side ovenfor: hvis man må skrive onto- og fylogenetisk - så gør det i stedet for: "både individuelt og som art"...

*****

Filosoffen er den, der som totalitetens atlet frivilligt lader sig belæsse med verdens vægt. Filosofiens væsen er kærligheden til at bære tunge byrder uden smerte ("Philoponie").

Mennesket er ikke et midtpunktsvæsen. Det er ikke centrum i universet, men et ledsagefænomen.

*****

Stof til en indrammet boks om forfatteren. Kan i værste fald (grundet for lidt plads) måske forkortes en anelse - eller sættes med mindre typer:

*****

Peter Sloterdijk:

Blev født i Karlsruhe i 1947. Studerede filosofi, germanistik og historie. Filosofiprofessor på "Hochschule für Gestaltung" i Karlsruhe og på "Wiener Kunstakademie".

Blev berømt i vide kredse, da han skrev to-binds-værket "Kritik der zynischen Vernunft" (Suhrkamp, Frankfurt a/M 1983; Vesttysklands mest solgte faglitterære værk i midtfirserne.

Blev anmeldernes skræk, da han udgav de første to ud af i alt tre spekulative værker: "Sphären I + II" (Suhrkamp, Frankfurt a/M 1998 & 1999, på hhv. 644 & 1013 sider).

Stor sprogbevægelse med filosofisk og stilistisk veneration for bl.a. Arthur Schopenhauer, Friedrich Nietzsche, Oswald Spengler og Martin Heidegger.

Blev berygtet, da han holdt en meget lang tale for nogle fagfilosoffer på det sydtyske slot Elmau d.17. juli 1999. Emnet var: "Regeln für den Menschenpark. Ein Antwortschreiben zum Brief über den Humanismus". Sloterdijk talte om formgivningens af menneskets kommende genetiske profil: Hvordan skal "Menneskeparken" se ud?

Filosoffen satte bioteknologien på samfundsdebattens dagsorden uden at undsige sig dennes muligheder, endsige at afskrive denne som farlig. Herefter hidsede de seriøse tyske medier sig selv og hinanden op i ugevis. Debatten fandt også vej til Danmark i det tidlige efterår (bl.a. i Politiken og Information).

*****